

Biogr.

518

r

Biogr. 518. r

VITAM

JOHANNIS HERMANN

SCRIPSIT

THOMAS LAUTH.

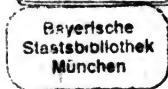
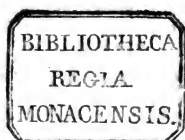

ARGENTORATI,

TYPIS FRATRUM LEVRAULT,

X. (1801.)

Biogr. 518. r

VITA

JOHANNIS HERMANN.

JOHANNES HERMANN natus est ultima die anni 1738, in præfectura Barr, civibus argentoratensibus subiecta, ubi pater ejus, civis argentoratensis, divini verbi ministerium tunc gessit.

Erat Hermannus pater ingeniosus vir, et scientiarum amans, qui physicis experimentis et inter hæc electricitate, tunc parum nota, otium peracto munere aluit, et in puero, quo ministratore usus est, latentem rerum naturalium ardorem, tenella jamjam ætate incitavit. Verum et ea, quæ doctum virum decet, prudentia in educatione pueri usus est Hermannus pater, curavitque ut funda-

mentis grammatices ante omnia imbuatur; et quia in oppido ubi vixit, nemo melius se ipso pædagogiae gnarus erat, pater primus filii præceptor factus est.

Argentoratum missus est septennis puer 1746, et patrio gymnasio concreditus, cujus penultimæ classi adscriptus confestim est, imbutus quippe iis quæ in ultima classe docentur. Varios morbos ob debiliorem corporis habitum tulit, unde in seminario isto utilium cognitionum atque amicitiae solito diutius commoratus est.

Superato hoc eruditionis scholasticæ gradu ad studiosorum universitatis subsellia promotus est 1753, et professores, qui elegantiores et exactas scientias docuerunt, audivit per plures annos; classicos nimirum auctores Latii atque Græciæ et artem

rhetoricam prosecutus est; historiam
 quam dicunt universam, tum ritus
 atque mores veterum didicit; mathe-
 maticas et physicas scientias demons-
 trationibus et experimentis excepit;
 philosophiam ipsam denique coluit.
 Hisce in studiis Johannem Hermann
 non perfunctorie, sed adeo diligenter
 versatum esse, ut elegantissime doc-
 tus vir evaserit, acta sequentis vitæ
 diverso modo comprobaverunt. Quas
 enim scripsit dissertationes et pro-
 grammata, in illis et purissimam lati-
 nitatem et amœnam rerum ubertatem
 invenies. Quid? oratorem fuisse vi-
 rum, cognovimus ex oratione quam
 solemniter habuit die 22 Augusti
 1783, quo festo die omnium ordinum
 honoratissimi et condecoratissimi viri
 in gremio universitatis convenerunt.
 Ex altera parte etiam stylum epigram-
 maticum eo lubentius coluit, quo

magis ingenium vivax et absurditates castigare amans, satyras dicere et scribere eum coegit. Prælectiones academicas promiscue habuit latine, gallice, germanice, et elaborationes tribus his in linguis doctis viris communicavit. Hermannus tamen, polychresta hac cognitione non contentus, patriæ linguæ antiquitatibus etiam sese dedit. Quum enim, recreandi animi causa, post perperessum morbum convalescens, neque suetos labores adhuc resumere lubens, auctores quosdam, Germaniæ obsoletum idioma scribentes, perlegerit, variorum terminorum primitivas significationes rectius determinavit, quem laborem vario tempore ulterius prosequens, supplementa curiosa in glossarium linguæ germanicæ con-gessit. Præter has linguas argentor-**tensi viro** scitu necessarias, Herman-

num alias Europæ litteratæ linguas, anglicam inprimis et italicam, prope perspectas habuisse vix est quod moneam; erat enim vir doctus: doctus vero nostris temporibus nemo appellari sane potest, quin sex vel septem linguas vulgari usu tenere queat.

Quæ quum fuerint clari viri juvenilia studia, sponte cuivis obvium est, quantum distent a laboribus longe plurimorum nostri temporis juvenum, qui rudes omniumque rerum ignari, scholas medicas adeunt, ut rarius aliquis in latinorum auctorum lectione versatus sit; græca vero, inaudita quippe, plane non legantur; ab humanioribus, geographia, historia, archæologia, centum lapidibus remoti sint; physicum collegium quidem sequantur, quia mos est speciem experimentorum aliquantum nosse, et inter colloquia eruditum si-

mulare; verum mathesin, basin illam exactæ cognitionis, penitus ignorent; denique philosophiam ipsam aut tam impudenter negligant, ut absurdum esse putent, virum medicum philosophicarum notionum meminisse, neque intelligere possint cur psychologia theoretico æque ac practico medico scitu valde necessaria sit; aut se philosophos esse putent, quando hyperbólico verborum apparatu nubem pro Junone amplexi sunt.

Studia medica.

Post absoluta studia præparatoria, ad medicinam transiit juvenis, plurimam voluptatem ex naturæ investigatione, in quam semper animi indole ducebatur, ipsi parientem, Quamvis vero jam tum lapidum, herbarum et animalium conquisitionibus multum delectaretur, omne

tamen tempus neutiquam in istos labores convertit, prouti multorum mos est, qui ab uno frequenter scientiarum genere abripiuntur. Verum omnia, futuro medico scitu necessaria, eadem juvenili curiositate atque ardore amplexus est, ac si cuivis eique soli sese totus tradere voluisset; secutus scilicet prudens illud consilium, quod semper inconcussum stabit, non posse progredi aliquem in medicina vel scientia naturali, nisi omnium affinium scientiarum et partium optime gnarus sit. Factum hinc est, ut non modo examinibus herbarum pridie lectarum integras noctes tribuerit, et aurora, præceps nimium, redigenti nova sua bona illuxerit; non modo per hiemes in theatro anatomico nostro dissectiones partium corporis instituerit, et præparata, uti solebat omnia,

nitidissima exegerit; non modo chemiam coluerit viriliter, quæ quidem scientiæ botanica, anatomia, chemia proxime ad discendam historiam naturalem faciunt: verum et in medicinæ proprie sic dictæ studio multos post se reliquerit, qui praxi medicam vitam alere sperabant. Hinc physiologiam primo, tunc pathologiam generalem ex una parte, ex altera materiem medicam cum therapia generali, deinde artem formulas medicas scribendi præmissis principiis pharmaceuticis didicit; his vero recte digestis, progressus est ad singulorum morborum cognitionem et curandi modum, sive pathologiam atque therapiam specialem, quoad morbos internos, chirurgiam vero, quoad morbos externos, omniumque applicationem in nosocomii civici schola clinica cognovit.

Quibus omnibus absolutis, patrias secutus leges, tentaminis loco, disputationem scripsit, quam præliminarem vocamus, *Cardamomi nempe historiam et vindicias*, quam die 13 Maii 1762, præside REINBOLDO SPIELMANN, solemniter defendit. Petiit dein consueta examina, quorum primum circa theoreticas medicinæ partes versatur. Hujus in fine candidato thema proponitur, cujus brevem commentationem manuscriptam biduo post offere tenetur, quæ commentatio in secundo examine discutitur, et quæstionibus practicis occasionem præbet. His examinibus probatus medicorum ordini, ad dissertationem inauguralem progressus est, quam de *Rosa* scripsit, et die 22 Octobris solemniter defendit. Nihil amplius reliquum erat, quam ut medicinæ doctoris dignitate conde-

coraretur, id quod factum est solitis apud nos solemnibusque ceremoniis, die 23 Junii 1763.

Tempus quod a disputatione inaugurali ad diem quo medicinæ doctor creatus est, intercessit, itineri Parisino dicavit. Malevola autem sorte, paucam utilitatem ex metropoli divitiis cepit, quum febris nervosa advenam mox occupaverit; unde factum est ut praxeos medicæ plenior cognitionem quam ex institutionibus ibi prostantibus sibi conciliare speravit, inde non reportaverit. Debile enim et tabidum fere corpus matutinas excursiones in nosocomia atque prælectiones non tulit. Hinc post meridiem se in doctorum virorum coetus et frequenter in subhastationes musæorum contulit, ubi et præstantissimorum virorum amicitiam et productorum naturæ ple-

niozem notitiam et pretium acquisivit. Labilis valetudo, ocius quam sibi proposuerat, domum reduxit, ubi recidivus morbus non penitus restitutam corporis vim denuo labefactavit. Pulchre autem indefessum Hermannii ingenium chronici morbi tædium fefellit. Quum enim angustæ illius res domesticæ, quales doctis vulgo esse solent, necessitatem conquirendæ pecuniæ urgerent, et parentes hortarentur tempus jam esse sibi ipsi prospiciendi, sane se totus tradidisset praxi medicæ, quam quidem nunquam repudiavit, non multum tamen, vera enim dicere fas est, amavit. Id autem fieri morbus vetuit. Hinc tardam convalescentiam historiæ naturalis studio curatiore recreavit, ut et proprium musæolum, juvenilibus annis inchoatum et Parisiis hinc inde auctum, ordinaret ad nor-

mam scientiæ, et inprimis cognitionem auget, qua in re perpetuum instigatorem habuit REINBOLDUM SPIELMANN, bibliothecæ thesaurum pretiosum commodantem.

Munus academicum.

Huic tamen otio, utut sibi atque scientiæ proficuo, non multum temporis tribuit; anno enim sequenti 1764, non penitus viginti sex annos natus, primas in historiam naturalem universam lectiones habuit, et hunc sibi impositum laborem non quotannis modo, verum frequenter pluries, eodem anno, per vitæ dies continuavit.

Masculam hanc virtutem præmia secuta sunt. Neque enim patria alumnum suum despexit, neque præceptoris invidia discipulum persecuta est; verum nihil potius habuit SPIEL-

MANNUS quam ut HERMANNUM operosissime commendet patriæ proceribus, nihil his visum dignius nisi illum honoribus remunerari. Quare is die 19 Novembris 1768 Professor medicinæ extraordinarius, a conventu academico, penes quem collegarum nominatio stat, creatus est. Die 12 Septembris 1778 ab eodem senatu academico ad cathedram ordinariam vocatus est in ordine philosophico. Hac occasione vitam propriam scribere receptus mos jussit; eam in programme invitatorio die 25 Octobris 1779 edito, Rector universitatis communicavit. Die 8 Martii 1782 ad pathologiæ cathedram in medicorum ordine transiit. Tandem die 24 Januarii 1784 cathedram botanices, chemiæ atque materiæ medicæ occupavit, postquam Spielmannus, ejus insigne decus, morte ereptus est.

Cum dignitate professoris publici Hermannus stipendia non confestim accepit, quia ærarium universitatis non habuit, quod determinatum numerum excedentibus detur, ille vero propter eminentiora merita creatus est, quo tempore nullus locus vacuit; tamen noluit ille, et noluerunt alii, vocationibus musarum externarum annuere. Ratio cur argentoratenses docti viri, qui jam universitatis societatem inierunt, domi absque stipendio plures per annos docere quam aliorum migrare maluerint, in studiosorum numero qui lyceum nostrum adire quærenda est. Certo enim calculo constat, omnium gentium atque ordinum juvenes studiosos quotannis ultra millies mille libras turonenses Argentorati expendisse, unde doctores publici et omnes cives multum prosperitatis cepere. Honoraria quæ

pro lectionibus quibuscunque solvuntur, ejus sunt qui prælectionem habet; eo magis proficua itaque hæc industria est, quo majorem utilitatem auditores ex professore capere sperant, eo numerosiores enim lectionibus accurrunt. Male in recentissimis nonnullis scriptis ponitur, studiosos pro lectionibus, quæ quotannis in instituto litterarum dantur, determinatam summam pecuniæ solvendam habere, eam vero inter professores paribus partibus esse distribuendam; et peiori consilio dicitur, summæ hujus portionem aliquam convertendam esse in expensa communia. Qua lege neque instituto, nec professoribus, neque studiosis optime prospectum esse putamus. Etenim quæcunque prudentia in delectu eorum habeatur, qui ad cathedras professorum aspirant, certè non om-

nes doctrina atque ingenio pares esse poterunt, neque omnes parem in docendo diligentiam observant; fas autem est, quemvis remunerari ratione utilitatis, quam in studiosos confert, certumque est, industriæ stimulum, esse emolumentum : quare præstantius est, eos qui plus et melius docent, majorem etiam suo ex labore fructum capere. Denique iniquum est, studiosos quorum interesset unam modo lectionem capere, idem pretium solvere, ac si singularum totius scientiæ sectionum participes essent. Has ob causas præstat studiosos, si quid solvere debent, pro singulis cursibus retributionem dare, eamque in manus professoris qui docuit. Hoc redditu Hermannus, et alii qui scholas nostras ornant docti viri, vitam per plures annos aluerunt, et bibliothecas atque musæa condiderunt.

Ast qui in universitate docet professor, spartam sibi commissam omnimode nondum ornavit, prælectiones habendo; multa etiam occasio nascitur typis alios erudiendi, idque inprimis per disputationes et programmata. Quidquid enim nostris temporibus contra disputationes a juvenibus, qui ad doctoris dignitatem aspirant, scribendis dicitur, utilitatem et præstantiam hujus modi adeo non minuit, ut potius perbelle confirmet. Quin statuere bonum quemvis oportet, nunc plus quam olim consuetudini isti esse incumbendum. Etenim si, ut antea dixi, permulti, omnium scientiarum præparantium ignari, scholas medicas adeunt, removeri a sacris appollineis poterunt, quoties dissertationis scopulum superare nequeunt. Sed, aiunt detractatores, nihil probant

dissertationes, quippe quæ perraro a juvenibus scribuntur. Bene novi, primis restauratarum scientiarum temporibus, juvenes raro elaborasse dissertationes quas publice defenderunt, et hunc morem variis in studiorum universitatibus ad novissima tempora substituisse; aliter vero res se habuit in nostra, inque multis, quas novi, musarum sedibus, ubi studiosi ipsi dissertationum, quas defenderunt, veri auctores fuerunt longe plurimis in casibus.

Ast si vel, id quod tamen non concedo, omnes dissertationes a professoribus elaboratæ essent, ipsæ scientiæ non modo permultum exinde profecerunt, sed et omnino testantur id quod debent dissertationes. Multa profecto cujusvis doctrinæ capita illud quod nunc tenent fastigium longe serius aut nondum forte

attigissent, nisi aut professores aut studiosi universitatum operam suam in illa posuissent. Vix monere attinet, me de dissertationibus eruditione et sedula subjecti quod tractant disquisitione conspicuis, non autem de thesibus promiscue congestis, sermonem facere; disputationes Meckelii de quinto pare nervorum cerebri, Sch^{um}~~ul~~anski de structura renum, ut centenas alias mittam, stabilia monumenta gloriæ sunt, et scholarum tales alumnos producentium, et juvenum opera peragentium, quorum perfectiora acta societatum academicarum nunquam continuerunt. Consuetudo proinde dissertationes post absolutum studiorum cursum scribendi, scientiis ipsis admodum proficua est. Assero præterea opuscula ista, si vel ab ephebis scripta non sunt, id tamen quod debent demonstrare; quicum-

que enim attente perlegit, facile ex thematis dispositione, elaboratione et stylo cognoscit num a candidato an a professore scriptum sit : primo in casu palam est juvenem et doctrina et facultate disponendi ea quæ didicit esse imbutum ; in altero casu apparet juvenem non adeo in scientiis provectum esse, ut de materie scribere possit, cujus rei in posterum, quum is munus publicum ambiget, ratio habenda est.

Sapienter igitur majores jusserunt dissertationes atque programmata in universitatibus conscribi.

Ei legi obtemperando, præter dissertationes de Cardamomo et de Rosa, et programma vitam ipsius enarrans, de quibus ante jam dictum est, Hermannus multas dissertationes scripsit, quarum non paucae aliena nomina ferunt, quasque nunc enumerare non

attinet; sequentibus aut a se, aut suo consilio, elaboratis, nomen suum adscriptum legitur :

1.º Affinitatum animalium Tabula, resp. WÜRZ, 22 Junii 1777, cum tabula ex tribus plagulis.

2.º Programma ad orationem inauguralem Oberlini, de Vulpe Aristotelis (Sciuro petaurista), 1782.

3.º Programma ad orationem inauguralem Ehrmanni, de rara editione Galeni bibliothecæ argentoratensis, 1782.

4.º Programma in renuntiatione Rectoris de Phattage AEliani, 1782.

5.º Programma doctorale de horto argent. academico, 1784; continuatio duorum a Spielmanno scriptorum.

6.º Programma doctorale de dente elephantino, in argentoratensi summo templo suspenso, qui cornu vulgo dicitur, 1785.

7.º Programma in renuntiatione Rectoris, de falso mihi tributis, et de fide historica, 1790.

8.º Programma doctorale de araneæ credito signo nosodochii argentoratensis, 1792.

9.º Amphibiorum virtutis medicæ defensio inchoata, diss. respondente SCHNEITER, 1787.

10.º Ejus continuatio, Scinci historiam inprimis expendens, dissert. respond. SCHWEIGHÆUSER, 1789.

Plures hujus argumenti inprimis dissertationes possideremus, nisi publicarum rerum conversio laborum horum cursum cohibuisset.

Novam docendi occasionem recentissima tempora obtulerunt. Quum enim senatus noster lege 14 mensis *Frimaire* tertio anno reipublicæ, tres scholas medicas in Francia instituerit, quarum una Argentorati residet,

Patres conscripti Hermannō cathedram botanices et materiæ medicæ primariam concediderunt. Et creatis scholis centralibus, lege 19 *Ventôse* anni quarti, administratores ditionis Rheni inferioris eidem cathedram historiæ naturalis, in schola centrali quæ Argentorati instaurata est, demandaverunt. Omnibus prælectionibus non modo, quamdiu recte valuit, satisfecit, sed postquam ultimo morbo jam domi retinebatur, studiosos suis in ædibus adhuc docuit.

Merita in Historiam naturalem.

Merita Collegæ, cujus, quamquam ad senilis ævi limina accesserit, præcox tamen fatum lugemus, in eo versantur, quod primus Historiam naturalem apud nos docuerit; quod musæum ditissimum collegerit; et

quod scientiam ipsam multiplici labore ampliaverit.

Vix monere attinet, novitatem et amœnitatem rei adduxisse plurimos auditores, postquam Joh. Hermann 1764 historiam naturalem docere cœperat, quos inter frequentes fuerunt juvenili professore ætate majores.

Docuit autem multiplici modo. Prælectiones primo habuit quotannis in universam historiam naturalem, in usum studiosorum. Frequenter societas juvenum alias scientias vel artes sectantium, aut fœminæ lectiones petierunt; tunc physiologicas aliasque prænotiones cursui historiæ naturalis præmisit. Præter horas, aliorum institutioni in specie dicatas, non studiosi modo, verum et cives, et publicarum rerum antistites, ad eum in omni dubitatione confugerunt.

Plurimum deinde fructum ex eo

ceperunt discipuli in excursionibus atque itineribus historiæ naturalis ergo factis; illas semel per septimanam in agros vel aquas argentoratenses habuit, his aliquoties quotannis montes sylvasque beatæ Alsatiæ obambulavit. Quos dies num majorem utilitatem an voluptatem pepererint, non facile dixerim. Etenim si animus omnium, qui urbium claustris contineri solent, mirifice erigitur, quum in aere puro, inter exhalationes balsamicas plantarum, spectaculo naturæ delectantur; multo majores deliciæ parantur, si sociorum aliquis objectorum ignotorum familiaritatem habet. Ille vero non plantarum modo, sed animalium atque fossilium nomina, characteres et usus indicavit, et structuræ telluris probabilem ordinationem atque vicissitudines notavit.

Aliam utilitatem etiam obambulationes istæ habuerunt, quia semina plantarum, quorum varios cucullos semper secum portavit, in illas sedes dispersit, quæ germinationi quam maxime faverent.

Et quia ille in tribus naturæ regnis ita versatus erat, ut docere non solum, sed et illis, qui in specie classem aliquam productorum naturæ illustrare susceperant, adminicula suppeditare potuerit : multi in scientia naturali illustres viri dixerunt, se neminem nosse, qui scientiæ omnes provincias tanta, quanta ille, sedulitate obambulavit. Factum hinc, ut propria dubia in re zoologica, botanica et oryctologica, ejus examini commiserint, et ratum effatum habuerint. Nec mirum : tota enim vita nil egit, nisi discere atque docere ; ipsa otio atque recreationibus dicata

momenta utiliter dirigere novit, et sermonem quem cum aliis miscuit, subito nonnunquam suspendit, ut objectum forte obvium examinet, vel ideam quæ, in mentem inciderat, typis mandet.

Quæ stipendia promeruerit Hermannus per 36 annos docendo milles, penes hos maxima parte latebunt in posterum, dum parum apparens, verissima licet gloria eos manet, qui utiles cognitiones disseminant. Splendidiore fama, eaque vivens jam diu inclaruit, propter collecta producta naturæ, ubi et horti botanici, et proprii musæi mentio facienda est. Hortus argentoratensis quidem, curæ professorum botanices concreditus, Spielmanni sub directione, ad insigne decus evectus est, adeo ut qui eum visitabant curiosi, mirarentur tantam plantarum abundantiam in exigua

spatio contineri, et frequenter catalogi impressi sint, amicis indicantes quæ plantæ apud nos cultæ ipsis communicari possint. Augmentum horti, quod petierat Spielmannus, concessum est paulo ante quam fato functus sit, unde nova horti instauratio ab Hermanno facta est, qui, miscens utile dulci, in amœnissimam soli distributionem plantas ita con-gessit, ut palustres et montanæ, sylvaticæ et campestres, sabulosæ et pingue tellus amantes, zodiacales et boreales, in communi hospitio suo quævis modo viverent. In hoc horto, a propria quidem habitatione longe distante, tantum temporis impendit plantas ordinando, examinando, describendo, earumque physiologiam illustrando, ut quivis illum diligentissime versari dixisset, si vel aliud nihil egisset.

Maximum vero et vere herculeum laborem exegit musæum colligendo, quale nunquam homo unicus, qui vitam labore aluit, sibi comparavit: omnes qui id viderunt, uno ore fatentur, hinc inde occurrere musæa avium, insectorum, testaceorum, herbarum, mineralium, etc., quæ Hermanniano majora sunt; in omnibus vero classibus trium naturæ regnorum, quod anteferendum sit huic, inveniri nullum. Insolitum quidem opus istum exegisse non putassem, qui fortuna beatus splendidum musæum sibi comparat, nummorum abundantia enim omnia obtinere quis potest. Longe aliter vero illi procedendum erat, qui propria industria sua cuncta acquisivit. Igitur et quæ patrii agri obtulerunt, multiplicatis speciminibus conguessit, ut mutuando exotica accersere possit, et habitis

quotidie pluribus lectionibus, pecuniam sibi paravit in subhastationibus publicis Europæ ea emendi, quæ aliter obtinenda non fuerunt.

Superest ut augmentum, quod historia naturalis ex Hermanno cepit, cognoscamus. Etenim qui aliorum inventa sibi nota facit, qui diligenter et bene docet, is quidem professoris munere recte perfungitur, non tamen omnia quæ a viro docto expectantur, exegit; illum nempe promovere scientiam experimentis, observationibus, disquisitionibus atque meditatione oportet. Parum hic præstitisse collegam illi forte putabunt, qui vix unquam ejus nomen inter auctores novorum librorum legerunt. Et fatendum omnino est, Hermanni mores hac in re quam plurimum abfuisse a temporum nostrorum consuetudine. Plurimi enim illorum,

quorum nomina semestrium novitatum catalogos ad insignem molem evehunt, scribunt ut sibi qualemcumque famam concilient, parum curantes num scribendo scientias revera augeant. Ille contra cum publico communicare noluit producta vigiliarum, quia nunquam satis putavit se styllum vertisse, satiusque habuit scientiam quam se inclarescere. Hinc et omnes qui opus aliquod moliti sunt, consiliis atque dissertationibus a se elaboratis juvat, et varia opera elaboravit, adhucdum manuscripta.

Igitur præter opuscula academica, jamjam enumerata, sequentia ipsius opera prostant:

- 1) Gekrönte Preisschrift, zur Beantwortung der, von der königlichen Societät der Wissenschaften zu Göttingen, für den Julius 1773 aufgegebenen Preisfrage : Wie vielerley Arten von Insekten giebt es, die den Urkunden und Büchern in

- Archiven und Bibliotheken schädlich sind, etc. Im hannövrischen Magazin, 1774; 92, 93, 94 St. Recusa nomine, drey Preisschriften zu Beantwortung, etc. Hannover, 1775, in-4.°, et in Krüniz Oekonom. Encyclopädie, T. VII, p. 328.
- 2) Tabula affinitatum animalium, olim academico specimine edita, nunc uberiore commentario illustrata, cum annotationibus ad historiam naturalem animalium augendam facientibus. *Argentorati*, 1783, in-4.°, pag. 370.
- 3) Anweisung wie Naturalien zu sammeln, zuzubereiten, zu verpacken, und weit zu verschicken sind. *Leipzig*, 1788, in-8.° p. 48. (Me inscio, scriptiuncula, quam multis meorum auditorum communicaveram, typis mandata est, vitiosissima. Sunt verba Hermanni.)
- 4) Etwas über die Corallen. *Strasburg* u. *Leipzig*. Aus dem neuen Magazin für Frauenzimmer, 1788. April, in-8.°, p. 38. (Separatim editum filii nomine, qui iconem pinxit.)
- 5) Collection de figures de nids et d'œufs de différens oiseaux, etc., par Wirsing et Günther; trad. de l'allemand; 1.er cahier. *Nuremberg*, in-fol. 1777, p. 64, cum annotationibus.
- 6) Coup d'œil sur le tableau de la nature. *Strasb.* 1779, in-8.°, p. 78. Anonymus libellus in usum puerorum Vallis rupeæ scriptus. Reimpressus correctius et auctius anno 1796, seu IV Reip.

Longe frequentius aliorum opera

suis contributionibus locupletavit.
Huc pertinent :

- 1) Zusätze zur Geschichte der weißen Ameisen; im neuen Frauenzimmer-Magazin, 1787; 2tes St. und Anhang des 3ten Stücks.
- 2) Beschreibung der Münchs-Robbe. In Berlin. Naturforsch. Gesellsch. Beschäftig. IV B. p. 456 cum tab. æn.
- 3) Zusatz zu des seel. Martini Abhandlung über die zweyschaalichten Conchylien mit vielkammerichtigem Schloss. *Eben daselbst*, II B. XI St.
- 4) Brief über einige Petrefacten. Im Naturforscher, XV St. N.º IX.
- 5) Iris dichotoma. *Ibid.* XV St. N.º X.
- 6) Beschreibung eines Lemur Catta. *Ibid.* XV St. N.º XI.
- 7) Ueber ein neues amerikanisches Fischgeschlecht, Sternoptyx diaphana. *Ibid.* XVI St. N.º II, und Nachtrag, XVII St. N.º XX.
- 8) Briefe über einige Conchylien. *Ibid.* XVI St. pag. 50, und XVII St. pag. 126.
- 9) Helminthologische Bemerkungen. (Echinorhynchi, Mazacroës, etc.) *Ibid.* XVII St. pag. 171; XIX St. N.º V; XX St. N.º X.
- 10) Ueber eine noch unbeschriebene Sternkoralle, Madrepora calendula. *Ibid.* XVIII St. pag. 115.
- 11) Etwas über Glas, Ausdünstung, Anziehungskraft. *Ibid.* XIX St. N.º III, pag. 18.
- 12) Beytrag zur Geschichte des Bisam-Ochsen aus der Hudsonsbay. *Ibidem* XIX St. N.º IX. p. 91.

- 13) Buffon, Hist. nat. des oiseaux; T. I, II, recensens in *Beckmanns Phys. ökonom. Bibl.* VI B. p. 30 — 61; p. 377 — 404.
- 14) Forskähl Descript. animal. recensens *ibidem*, VII B. p. 131 — 137.
- 15) Beyträge zu der Geschichte des Schweizerlandes, recensens *ibid.* p. 137 — 143.
- 16) Bertrand, Museum, recensens *ibid.* p. 143.
- 17) Pollich, Historia Plant. Palatin. recensens *ibid.* p. 217 — 219.
- 18) Fabricii System. entomolog. recensum *ibid.* p. 275 — 297.
- 19) Adnotationes ad Polybii Historiarum librum XXXIV, et ad librum XII, cap. I, in editione Schweighæuseri. Tom. VII, in fine Append. p. 116 — 121.
- 20) Notulæ ad Aristotel. mirab. Auscult. quas recepit Beckmannus editor et suis additamentis inseruit post Antigon. Carystium postea a se editum.
- 21) Tabulæ duæ petrificatorum apud Knorr. *Vergnügen der Augen und des Gemüths.*
- 22) Tabulæ fructuum exoticorum, apud Gärtner, *de fructibus et semin. plantarum.*
- 23) Species novæ testudinum apud Schœpff, *de Testudinibus.*
- 24) Reliquiæ animalium fossil. in literis Merckii.
- 25) Zoophyta, apud Esper, *die Pflanzenthier*, etc. Nürnberg, 1788.
- 26) Nux moschata, acer negundo, etc., apud Römer. *Botanisches Magazin.*

- 27) Articuli in *Magasin encyclopédique*.
- 28) Emendavit quædam in secunda edit. *Elémens d'Hist. nat. par Millin. Vide pref. p. XXVIII.*
- 29) Curavit *La Peyrouse, de novis quib. Orthoceratitum et Ostracitum speciebus diss. Erl. 1781.*
- 30) Quædam apud Esper, *Die Schmetterlinge.*
- 31) Curavit partim opus Ernstii, *Les Papillons d'Europe.*
- 32) Lithophylacium Bornianum; 2 vol. *Prag. 1772, 1775, varia continet.*
- 33) Multa inserta sunt IV editioni, *Dictionnaire de Valmont de Bomare, 1780.*
- 34) Buffon sæpe loquitur de iis quæ Hermann communicavit, v. gr. in Historia Schermanni (Schermamus), Ciconiæ, etc.
- 35) De Romé de l'Isle, *Cristallographie, Tom. III, p. 587, de illo ait: c'est un des savans qui a le plus contribué à perfectionner la nouvelle édition de la Cristallographie.*
- 36) Multa apud Modeer, *Bibliotheca Helminthologica. Vide Abbreviationes explicatæ, p. 3.*
- 37) Multæ ejus icones occurrunt apud Schreber, *die Sæugthiere, e. gr. Mus soricinus, etc.*
- 38) Varia novis litterariis argentinensibus, germanice editis, inserta.
- 39) Plura in opere Bloch, *Naturgeschichte der Fische, etc.*
- 40) *Mémoires d'histoire nat. lus dans l'assemblée littéraire chez le Préteur r. d'Autigny; manusc.*
- 41) Nonnulla ejus sunt in *Voyage de Faujas de*

S. Fond; Description du Zodiaque de la Cathédrale de Strasbourg, par Lalande; Sur le Hareng, du cit. Noel, à Rouen; Albert Fortis, sur le salpêtre natif; in operibus Schneideri, inprimis ejus Historia Testudinum; Pertuis, sur la potasse; Lottinger, über den Gukuk; in Notes sur les Géorgiques françoises de Delille; in Beckmann Technologia, etc., etc.

Sed et multos thesauros reliquit cum publico successive communicandos, descriptiones nimirum, delineationes atque picturas, rerum naturalium. In descriptionibus latinissimis omnino stylum Linneanum amavit, in delineationibus maximam scrupulositatem atque elegantiam observavit. Est vero posthumorum præcipuorum sequens ratio :

- 1) Cinetocar caninum; Dehnpopf; Tête mobile, ou Change-tête : novum vermis mollusci genus.
- 2) Araneæ Rheni medii. Colligere ac pingere cœpit, ab an. 1788 — 1794, Joh. Frid. Hermann; post fata præmatura juvenis studiosissimi et Naturæ consultatissimi, continuavit parens Joh. Hermann. *Argent.* cum 105 tabulis delineatis et pictis.
- 3) Mémoire aptérologique de Jean-Frédéric Her-

mann, couronné par la Société d'Histoire naturelle Linnéenne à Paris, au mois de Mars 1793; retouché par son père, Jean Hermann; avec 2 planch. gravées et des dessins pour 4 autres planch.

4) *Pediculi et Phthiridii Historia, cum 30 tabulis delineatis et pictis.*

5) 165 folia, delineationes plantarum earumque partium pictas sistentia.

92 folia cum delineationibus insectorum.

50 folia, rariorum Musæi delineationes;

12 — Terebratularum delineationes;

6 — Dentes aliasque elephantis fossilis partes;

8 — *Αρχαίαιες*, sive minutiorum in rebus naturalibus partium adcuratas delineationes perhibentia.

Commercium litterarium.

Ex opusculis Hermanni quæ aliorum doctorum virorum operibus inserta sunt, apparet pars commercii litterarii quod cum exteris aluit; amplissimas vero illud radices egit non modo in omne tellus Europæ, ex quo augere cognitionem et locupletare musæum queat, verum et in

Asiam , Africam , Americam ; non semel ex India accepit rerum naturalium specimina. Adsunt epistolæ, disquisitiones multifarias continentes, quas dederunt ex Franciæ Burdegalia CAILLAU, TOURNON; Divione, VALLOT; Lugduno, DESVILLERS; Massilia, DANJOU; Monspeliis, AMOREUX, CUSSON, DRAPARNAUD, GOUAN, ROUBIEU; Nanceïo, WILLEMET; Parisiis, D'AUTIGNY, A. BROUSSONET, BUFFON, CUVIER, DIETRICH, FAUJAS DE S.FOND, Alb. FORTIS , GEOFFROY , GIGOT-D'ORCY, HAÜY, LACÉPEDE, L'HÉRI-TIER, MILLIN, POURRET, DE ROMÉ-DE-LISLE., SEIGNETTE-DESMARAIS, THOUIN, VICQ-D'AZYR; Perpiniano, LEPAGE; Rothomagi, BACHELAY, NOEL; Tolosæ, BELOT-DE-CLUVIER, BUISSAIZON, LA PEYROUSE: ex Germaniæ Altorfio, VOGEL; Berolino, BLOCH; Brunovico, ZIMMERMANN

Caroliruha, KOELREUTER; Darmsta-
 dio, MERCK; Elberfelda, NOSE; Er-
 langa, ESPER, SCHOEPPF, SCHREBER;
 Frankofurto ad Oderam, SCHNEIDER;
 Friberga, CHARPENTIER; Friburgo,
 WULBERZ; Gedani, ZORN-DE-PLOBS-
 HEIM; Göttinga, BECKMANN, GMELIN,
 MICHAELIS, MURRAY; Hala Saxonum,
 FORSTER, LEYSSER, SCHULZE; Ham-
 burgo, GISECKE; Helmstadio, CRELL;
 Jena, WALCH; Lipsia, LESKE; Man-
 hemio, MEDICUS; Marburgo, BAL-
 DINGER, MOENCH; Norimberga, PAN-
 ZER, WITTFER; Quedlinburgo, GOEZE;
 Ratisbona, SCHAEFFER; Regiomonto,
 METZGER; Studgardia, GAERTNER,
 KERNER; Tubinga, REUSS; Vindebona,
 BORN, FERBER, HACQUET, JACQUIN,
 KINSKY, LEICHARDING; Weimaria,
 SCHROETER : ex Belgii Lugduno,
 ALLAMAND, BENNET, VAN ROYEN;
 Trajecto, BODDAERT: ex Angliæ Lon-

dino, BANKS, SMITH, WOULFE : ex
 Daniæ Hafnia, BANG, MÜLLER, WI-
 BORG : ex Sueciæ Holmio, BERGIUS,
 MODEER, SCHWEDERUS ; Upsalia,
 THUNBERG : ex Russiæ Petropoli,
 HERMANN, NICOLAI, PALLAS, WORON-
 ZOW : ex Poloniæ Pintschow, BER-
 NIARD : ex Helvetiæ Basilea, DE LA
 CHENAL, RAMSPECK ; Berna, WYT-
 TENBACH ; Tiguro, ROEMER : ex Italiæ
 Mediolano, PINI, WISMANN ; Pavia,
 BRUSATI, SCOPOLI ; Pisa, MATTANI :
 ex Asiæ Batavia, ARNOLDT ; Calcutta,
 KOENIG ; Tranquebar, KLEIN, ROTT-
 LER : ex Insula Franciæ, STADTMANN :
 ex America, HUMBOLDT ; Philadel-
 phia, WAUGHAN.

Diffusum in orbe erudito Her-
 manni nomen societatibus litterato-
 rum adscriptum esse eo lubentius
 quivis intelliget, quo maiorem uti-
 litatem ex collega et in scribendis

epistolis sedulo capere potuerunt
illæ. Factus nempe est socius,

1776, societatis R. Suevicæ p. patria;

1776 . . . physicæ Berolinensis;

1777 Dantiscanæ;

1777 . . . Hassio-Homburg;

1782, musæi Parisiensis;

1783, Societatis regiæ Taurinensis;

1785 . . . Lausannensis;

1786 . . . R. agric. Parisiensis;

1788 . . . Linneanæ Londin.;

1788, academiæ Rochellensis;

1790, societ. hist. naturalis Parisinæ;

1794, societatis philomaticæ Parisi-
næ (23 Frimaire III);

1795, Instituti Gallici nationalis (2
Germinal IV);

1796, Societatis medicæ emulationis
Parisinæ;

1796, societatis emulationis Rotoma-
gensis (19 Floréal V);

1798, societatis mineralog. Jenensis;

1799 . . . agriculturæ du dép.
du Hérault (17 Niv. VII);

1799, soc. scient. et artium Argent.

Vita domestica.

Vitæ domesticæ ratio omnino etiam considerari debet; hæc enim, a nullo homine aliena, quando bene dirigitur, facultates intellectuales mirifice exornat, prout miseria domestica mentis dotes, aut omnes aut aliquas corrumpit vel pessumdat. Uxorem duxit Johannes Hermann, anno 1768, Fridericam Cleophen, Samuelis Friderici König, medicinæ doctoris apud nos, filiam, cujus amore felix, curæ atque ærumnæ privatæ expers, nunquam mentem, vigiliis exhaustam, aliter quam inter suos exhilaravit. Quo ex matrimonio duo nati prodire, filius et filia.

Ille, Johannes Fridericus, patris,

dum vixit, summa voluptas, et post mortem insanabile vulnus erat. Idque merito. Nam si mortalis solidæ doctrinæ magis deditus, et in historiam naturalem vividiore igné incensus, quam pater ipse, unquam vixisset: is sane filius fuisset. Qui juvenis, horis recreationi post severiora studia dicens, opus elaboravit, quo pretium abstulit, a societate linneana Parisiorum, cui anno 1790 socius adscriptus est, illi docto viro dicatum, qui maximam summam novorum inventorum offerret. Scripsit dein *Observationes et Anecdota ex osteologia comparata*, quas pro dissertatione inaugurali solemniter defendit die 25 Julii 1792; eodemque anno gradum medicinæ doctoris obtinuit. Interim duo opera paravit, unum de *Acaris*, de *Araneis* alterum, quæ, post fata filii, pater absolvit. Anno 1793, furente

apud nos bello, creatus est medicus supernumerarius nosocomii militaris, ubi dum ægrorum curam gessit, typho tunc epidemico correptus, obiit annos natus viginti quinque.

Filiam Johannes Hermann nuptam vidit Frid. Ludovico HAMMER, historiæ naturalis tum Colmariae professori, qui nunc soceri locum in schola centrali argentoratensi tenet, ejus musæo præest, relictos manuscripta thesauros ordinat, supplet, et cum publico communicat.

Morbi et Mors.

Viginti fere annorum spatio, quo Hermanni consuetudine usus sum, eum ægrotasse aliter non memini, quam quod tussim pituitosam et artuum dolores frequenter passus sit, iis vero non decubuerit unquam. Rheumatico morbo et pater ejus olim

succubuit, et fratres sæpius obnoxii fuerunt. Hermanni ipsius statura procera, corpus macre, collum longum, pectus angustum, vox nonnihil rauca, eum aliquando hectica consumtum iri, metum excitaverunt. Gravius recurrerunt tussis et rheuma, postquam autumnno 1799 Hagenoam iter faciens botanicum, vestibus pluvia penitus imbutis, in aquosis ambulavit, et dein in carpento ventis perflato domum vectus erat. Tota quæ sequebatur hyeme, pectus concussum tussi, spūta pituitosa, et in artubus dolores diversi; factum hinc, ut die 4 Aprilis 1800, quo me petiit, rheumaticam originem et æger et ego suspicati simus mali quod tunc patiebatur. Dolere nempe pridie ac tumefieri cœperat femur dextrum, ut præ dolore ambulare non potuerit; tumor tensus, profundas partes

occupare visus, cute sana neque tensa nec oedematosa. Aeger cæterum optime valuit interdum, appetitu, excretionibus, et animi insolita hilaritate; per noctem vero inquietus calensque. Sensim minui tumor et dolor femoris videbatur, ut tamen incessum sensus gravitatis molestum fecerit; hinc, favente cœlo, extra domum interdum ambulavit, crure et femore ægro, fasciis involventibus ex panno laneo rite involutis, quo sub incessu frequenter sura doluit; universi vero membri tumor variabilis fuit, sive incesserit, seu lectulo impositum habuerit. Die 6 Maii, præter æquabilem femoris et cruris tumorem, tumefactæ glandulæ inguinales apparuerunt. Et paulo post tumor hactenus renitens in femore ac crure, oedematis naturam assumsit, ut digitus premens foveolas reliquerit. Die

12 Maii veteranum rheuma scapulas, carpos, aliasque corporis partes vexare denuo cœpit; quæ tamen mala pertinaci curatione adeo repressa sunt, ut pulsus doloribus artuum, et femoré ad naturalem habitum diminuto, æger se convalescentem putans, lubenter extra domum in aprico ambulaverit, extremo tamen fascia lanea a digitis pedum ad inguina usque involuto. Diebus vero, quibus minime ægrotare visus est, glandularum inguinalium tumores ad omnia rebelles perstiterunt.

Hoc in rerum statu novum tuberculum notavit, quod in infimi ventris dextro latere tribus fere supra ligamentum poupartii pollicibus, premens digitus facile distinxit. Id mihi die 19 Junii indicavit. Equidem et ægro et mihi persuasurus, nihil ad rem facere, esse adipis glebulam

musculis interpositam, non tamen potui fatalem ideam subigere, tuberculum gravioris mali indicem esse, et cum inguinalium glandularum pertinaci tumore cohærere. Docuitque eventus, me pessima non incassum ominatum esse.

Anni nunc ea tempestas accesserat, quæ excursibus ægrorum in aquas soterias favet. Has inter thermæ Marchio-Badenses constitutioni rheumaticæ Hermannii, et resolutioni tumorum, quos in se habuit, quam maxime accommodatæ erant. Obstitit vero novum morbi augmentum. Etenim febricula, hactenus nulla, lente obrepere, et habitus corporis depravari cœpit post Julii mensis initium. Subvenit nempe calor vespertinus per noctem durans cum insomniis, plumbeum facies induit colorem, et ischiadicōs dolores rheuma civit; feбри-

cula paulatim ocyus occupavit, tertia jam hora pomeridiana, unde non amplius, nisi in hortulo domestico, obambulavit. Hæc, et tussim hinc inde etiam accedentem, considerans, non putavi calefacientes thermas convenire. Et quum æger acidulas Sulzmattenses Suntgoviæ antea jam visitaverit, et præter suavitatem acidularum, fontem sulphureum, et omnium rerum apparatus laudaverit, illuc se contulit die 24 Julii.

Qualis fuerit optimi collegæ in rusticatione valetudo lugens cognovi, reducem aspiciens die 25 Augusti. Desperatam conditionem indicavit facies collapsa, et inprimis tumor abdominis ad umbilicum usque auctus. Quæ in herba latuerat anguis, truce aspectu caput sustulerat. Tuberculum in abdomine, ante duos menses notatum, cujusque pravam

indolem tunc suspicatus sum, nunc omnem nequitiam declaravit. Id enim cum glandularum inguinalium tumore cohærere jam patuit. Tumor et crus nunc plus quam unquam tumidiora et duriora, scrotum et penis nonnihil oedematosa; hæc, ab interni tumoris pressione in vasa lymphatica evidenter pendentia, hydropem incipientem simulabant, quem varii ægrum visitantes adesse, falso putaverunt.

Sed longe alia omnino morbi natura erat, composita ex interno, ac propterea indomabili tumore, atque febricula, quæ quovis die hecticam indolem perfectius induit.

Die 4 Septembris ambulare desiit propter crurum et scroti tumorem. Die 11, sensationem insolitam supranates percipiens, tactu notavit tumorem, qui transversim in sacro osse

situs, totam latitudinem corporis tenuit, unde et cingulum, quo femoralia retineri solent, justo arctius factum. Tumor erat mollis, non œdematosus, a natibus, quos depressit, distinctus, a principalis morbi auctore volumine evidenter factus. Eodem fere tempore tumor intra abdomen etiam multum adoleverat, qui enim hactenus regionem hypogastricam unius lateris modo tenuerat, is jam in latus utrumque diffusus, et supra umbilicum extensus erat.

Tanto in morbi gradu functiones naturales paulatim turbari necesse erat. Appetitus circa medium Septembris minutus, fæces et urina cum difficultate redditæ, flatus nati. Facies, quæ jam diu a naturali deflexerat, nunc perfecte hippocratica. Debilitatum corpus; nisi vero corporis inferioris anasarca suo pondere resti-

tisset, vires ambulare ægrum nunquam impedivissent.

Rara autem fortuna Hermannus utebatur, quod se ipsum morientem observare potuerit, dum mentis constantia ne per minutum tempusculum quidem caruit. Namque beatam sortem existimo, quum sapiens homo post vitam bene actam, Latii illius, quod petimus omnes, portum oculis assequi valet magis magisque, dum mare, turbulentum hactenus, in placidum æquor mutatur, atque navem lævigato cursu sedi tranquillitatis admovet. Sæpe miratus sum æquabilem atque amœnam viri mentem, quam integrum per morbum servavit; pertinaciam laboris, quem continuo exegit; patientiam, qua valetudinem tulit. Multoties cogitavi dixique, apud illum perfectissime comprobatum esse : studia adolescentiam

alere, senectutem oblectare, secundas res ornare, adversis perfugium ac solatium præbere. Ille adolescens totus in studiis vixit, instantem senectutem studiis exhilaravit; divitias nunquam habuit, modicum vero peculium studiis honorifice impendit; ultimi decennii calamitatem studiis devoravit; morbi tædium studiis vicit, dulcem sibi mortem studiis conciliavit.

Etenim postquam adeo invaluerat morbus, ut ipse sentiret destructionem corporis imminere, nunquam scientiarum culturam deseruit. Primo morbi tempore, lecticam, cui ægro-tans pedem commiserat, vastus librorum et objectorum quæ examinet apparatus circumdabat, ut visitantes, se musæum scrutatoris naturæ, non ægri cubiculum, introire putarent. Lecto postea affixum, cartæ

scriptoriæ potius coercere, quam tegmina mollia fovere videbantur; et quo certius pessimos morborum comites, morositatem et fastidium fallat, scabello dorsum sustinuit, et pulpitem ante se posuit: ita commode legere, scribere, microscopio lustrare atque comparare diversa potuit. Hæc agendo dies diem pressit; nullum perdidit quamdiu organa corporis animi nutum sequebantur. Accidit forte, ut propria panegyris in ejus manus inciderit. Quia enim fama increbuerat, Hermannum immediabili morbo decumbere, Albertus Fortis, Hermannum jam extinctum putans, ad ejus generum, Ludovicum Hammer, litteras dedit, quibus defuncti fatum luget, et de ejus meritis præclare loquitur. Hæ litteræ Hermanno, absente Hammero, tradebantur, qui ex inscriptione co-

gnosens a quo datæ sint, et putans scientificum inesse quid, confestim aperuit. Respondit protinus æger suavi amico, qui certe magis miratus est, se epistolam accipere ab illo cujus mortem deflet, quam hic fuit legendo dulcia verba amici lugentis.

Tertio ante mortem die, ægrum frequenter occupavit, ex debilitate quidem ortus, placidus tamen somnus. Quoties evigilavit, sereno animo allocutus est adstantes. Varia, quæ musæum spectant, ordinavit; monuit examinanda esse quadrupeda, aves, aliaque, ne insectis infestentur; designavit specimina, clibano committenda, quo destruat qui forte irrepserat dermestes fur. Me videns, ait: ultima nocte amicus *Hain* (letum) perbelle in pectore meo præludium concentus sui intonuit; erat nempe respiratio solito magis velox et so-

nora. Pridie mortis libellos nonnullos, quos modo acceperat, fugitivo oculo lustravit, et quædam notavit. Ultima quam vidit luce, oculi clausi, nisi brevi colloquio habito, respiratio gargarizans, os paulo sinistrorsum ductum, pulsus perfrequens et inanis. Astantem me lecto interrogavit, quamdiu adhuc vivendum sit. Tum ego, putasne mortem adeo esse in propinquo? Ille me aspexit et subridens, ait : tu sane id non negabis? Dein oculos convertit in collegam Spielmann et me, ac dixit : tristem personam luditis vos practici medici, quando de ægro actum est; aspicitis vos invicem, humeros attollitis et obmutescitis. Paulo post me iterum oculis petiit, dicens : tu amicitiam habeas, ut post mortem cadaver seces, volo enim et post mortem instructioni servire. Post horæ dimi-

dium animam reddidit, paulo ante primam horam pomeridianam, die 4 Octobris 1800.

Sectio facta est die sequenti post meridiem.

Levato sterno, glandulæ conglobatæ variæ, tumidæ, cruentæ, subputridæ. Pulmo dexter sanus. Sinister accretus partim pleuræ, inprimis dorsum versus; ejus apex duriusculus, hinc inde ulcusculis exesus, media pars sana, lobus inferior marcidus, putridus. Intra pericardium aqua. Cor marcidum, ventriculus posterior inprimis justo mollior. Trans venas ater sanguis apparuit.

In abdomine aqua nulla. Hepar naturale, ventriculus nonnihil inflatus; lien minimus, mollis. Omenti portio epiplocelen dextram cum hernioso sano contretam obtulit; cæterum nil insoliti omentum stitit. In-

testina tenuia secundum naturam. Intestina crassa, inflata et e naturali sede mota; cæcum et ascendens colon multum tumida et eminentia; flexura sigmoidea magis sua ex sede pulsa, et introrsum projecta ante intestina tenuia. Hic crassorum intestinorum situs anomalus, et vehementer eminens, suspicionem confirmavit subesse tumorem.

Apparuit ille, remotis intestinis, retro peritonæum. Comprehendit renem dextrum, cujus membrana adiposa in naturam substantiæ, quam tumor habuit, mutata est; ren ipse nonnihil æger, tubercula steatomatosa suo in cavo continuit. A rene descendit tumor ante musculos psoan et iliacum, quos totos intexit, per inguen in femur, communicans cum glandulis inguinalibus, easque involvens. Porro tumor exspatiavit in pelvim mi-

norem, ejus latus dextrum, posterius, sinistrum occupans, intestinum rectum involvens; incisuram ischiadicam magnam permeans, et in pelvis facie externa posteriori tumorem illum, cujus in morbi historia mentio facta est, efficiens. In parte antica pelvis minoris vesicam urinariam sinistrorsum pressit, et ascendens iterum ex pelvi retro musculos abdominales, finem habuit inter os pubis atque umbilicum. Denique ex pelvi minore, trans columnam vertebralem, in latus sinistrum migravit, ante musculus psoan, et in eo substitit prope renem sinistrum, quem non attigit. Per naturalē cellulosum textum adhæsit ossibus quæ perfecte sana fuerunt. Substantiam tumoris materies steatomatosa formavit, non quidem firma, sed multis in locis corrupta, et in ulcuscula putrida conversa.

Qui organicum istud vitium considerat, rationem symptomatum, quæ in morbo aderant, facillime reddet. Intelligit ejus pressione in vasa natos esse tumores œdematosos, qui eo latius diffundebantur, quo magis adolevit et extensa est causa premens. Intelligit tumorem, ab initio parvum, in solum femur dextrum egisse, et sanitatem generalem non turbasse. Ex viscerum epigastrii recta constitutione apparet, cur functiones chylopoieticæ, appetitus et coctio ciborum, per totum morbum viguerint, et cur ultimo demum stadio illæ functiones, quæ visceribus infimis propriæ sunt, excretio nempe alvina et urinæ difficiliora fuerint. Ex sede et natura tumoris nunc palam erat, non potuisse ullam utilitatem afferre conamina chirurgica, a variis diversimode commendata.

Denique per sectionem non modo insuperabilis natura morbi demonstrata, verum et ratio hecticæ febriculæ declarata est, cujus fons tam in pulmonis, quam ipsius tumoris exulceratione et marcore latuit. **No-**vum exemplum hic affertur quantum timere debeamus, in omni hominis ætate, tusses inveteratas, quarum iterata concussione pulmones tandem labefactantur. Parva fuit inflammatio quum aut in pulmone, aut in tumore originem **cepit**, et lente invaluit eundo; hinc **æger** et leves et inordinatos insultus febriles **ab** initio passus est, quæ sanitati parum obstare videbantur. **Nec** aucta sensim febricula functionibus intellectualibus aut corporis multum obstitit. Duplicis morbi, organici atque hecticici, augmentum demum, duplicatis viribus destructionem viri adduxit, ut tamen symp-

tomata docuerint, illum hectica esse consumptum potius, quam tumoris **nequitiæ** necatum.

Ereptum esse scientiis ornamētum insigne per morbum, raritate æque **ac** pravitate insolentem, si aliquale, triste omnino solatium est. Calamitatibus publicis **eo** magis annumerabit **fatum** hoc bonus quisque, quo rariores homines nascuntur, qui nec servili animo negotiis funguntur, neque petulanti imaginationi indulgent, **sed perspicaci** iudicio digerunt quæ pertinaci studio assequuntur, et quorum otium in mutatione laboris versatur. **Ejus** igitur memoriam venerabuntur scientiarum eminentiores alumni; et, quamdiu litterarum cultura apud **nos** florebit, illius **laudes**, honos, nomenque manebunt.

FIN **LS.**

